

‘... ตั้งแต่เป็นพระพุทธรเจ้าแล้วไม่ได้ถอยจากการหยุดเลย
กลางของกลางอย่างนี้เรื่อยไป ท่านจึงถึงซึ่งความเป็นใหญ่
เราต้องไหว้บูชาท่านขนาดนี้ เราก็ต้องเดินแบบนั้น
เป็นภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ในพุทธศาสนา
เดินแบบนั้นไม่ได้ ก็ใช้ไม่ได้ ไม่ถูก ไม่ถูกเข้าใจดำ
ไม่เคารพพระพุทธรเจ้า ไม่นับถือพระพุทธรเจ้า ไม่บูชาพระพุทธรเจ้า ...’

รวมพระธรรมเทศนา พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

กัณฑ์ที่ ๑๑

คารวาทิกถา

๑๐ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (๓ ทน)

เย จ อตีตา สมฺพุทฺธา

โย เจตรหิ สมฺพุทฺโธ

สพฺเพ สทฺธมฺมครุโน

อถาปี วิหริสฺสนฺติ

ตสฺมา ทิ อตฺตกาเมน

สทฺธมฺโม ครุภาตพฺโพ

เย จ พุทฺธา อนาคตา

พหุณฺณ โสภนาสฺโน

วิหริสฺส วิหาติ จ

เอสา พุทฺธาน ฐมฺมตา

มหตฺตมภิกฺขจตา

สรี พุทฺธาน สาสนฺนฺติฯ

อ.จ. จตุกก.(บาลี) ๒๑/๒๑/๒๗

ณ บัดนี้ อาตมภาพจักได้แสดงธรรมิกถา เฉลิมเพิ่มเติมศรัทธาของท่านทั้งหลาย ทั้งศฤงษณ์และบรรพชิต บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า ล้วนประกอบด้วย สวนะเจตนา ใคร่เพื่อจะฟังพระสัทธรรมเทศนา

ก็ ณ บัดนี้อาตมาจะได้แสดงในเรื่อง คารวาทิกถา วาจาเครื่องกล่าวปรารภถึงความเคารพในพระธรรมเป็นข้อใหญ่ใจความสำคัญ เรื่องนี้เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลายทุกๆ พระองค์ ย่อมเป็นแบบเดียวกันหมด ปรากฏว่าพระพุทธเจ้าที่จะเคารพสิ่งอื่นไม่มี นอกจากพระธรรมแล้ว พระพุทธเจ้าเคารพพระธรรมอย่างเดียว คือเมื่อได้ตรัสรู้แก่พระปรมาภิเชกสัมโพธิญาณแล้ว พระองค์ตั้งพระทัยแน่วแน่ สิ่งอื่นนอกจากพระธรรมที่ตถาคตจะเคารพนั้นไม่มี ประเพณีพระพุทธเจ้าแต่ก่อนๆ ก็แบบเดียวกัน เมื่อได้ตรัสรู้แก่พระปรมาภิเชกสัมโพธิญาณแล้ว ก็เคารพพระธรรมอย่างเดียวเท่านั้น

การเคารพต่อพระธรรมเราต้องเข้าใจเสียให้ชัด วันนี้จะชี้แจงแสดงให้แจ่มแจ้งว่าการเคารพทำท่าไหนอย่างไรกัน ความเคารพของเราท่านทั้งหลายในบัดนี้ ซึ่งปรากฏอยู่ เมื่อเด็กๆ เล็กๆ ก็เคารพต่อพ่อแม่ เพราะได้นมจากพ่อแม่เลี้ยงอัธยาให้เป็นไปหายหิว เคารพต่อพ่อแม่ก็เพื่อจะกินนมเท่านั้นเอง ยังไม่รู้เรื่องเดียงสาอันใด เคารพ

แม่จะรับนมเท่านั้น ครั้นเจริญวัยวัฒนาเป็นลำดับ อยากได้ผ้าเครื่องนุ่มห่ม พ่อแม่ให้ก็เคารพพ่อแม่อีก เมื่อพ่อแม่ให้ผ้าเครื่องนุ่มห่มก็เคารพ เพราะอยากได้ผ้านุ่มห่มเท่านั้น จึงได้เคารพ ครั้นเจริญวัยวัฒนาเป็นลำดับขึ้นไป การอยากได้มันก็มากออกไป อาหารเครื่องเลี้ยงท้องอีก อยากได้อาหารเครื่องเลี้ยงท้องหิว ได้จากพ่อแม่ หิวเวลาใดก็เคารพพ่อแม่อีก เคารพเพื่อจะกินอาหารเท่านั้น ไม่ได้เคารพเรื่องอื่น แล้วก็ต่อมาจะต้องการสิ่งใดเจริญวัยวัฒนาเป็นลำดับ ต่างว่าเด็กหญิงเด็กชายก็มีนิสัยดี อยากจะเล่าเรียนศึกษาก็ต้องอ่อนน้อมพ่อแม่ เคารพพ่อแม่อีก เพื่อจะได้ทุนค่าเล่าเรียนศึกษา เคารพเท่านั้นไม่ได้เคารพเรื่องอื่น ครั้นเจริญวัยวัฒนาเป็นลำดับ เมื่อได้เล่าเรียนศึกษาสำเร็จแล้ว จะครองเรือนจะทำการสมรสก็ต้องเคารพพ่อแม่อีก เอาเงินเอาทองจากพ่อแม่ เคารพเพื่อจะเอาเงินเอาทองไปแต่งงานเท่านั้น ไม่ได้เคารพเรื่องอื่น เมื่อต้องภัยได้ทุกข์ใดๆ ก็คิดถึงพ่อแม่ เพราะจะให้พ่อแม่ช่วยเหลือแก้ไข เคารพพ่อแม่ก็เพื่อจะให้พ่อแม่ช่วยแก้ไขเพื่อให้ตัวเป็นสุขสบายเท่านั้น

การเคารพเหล่านี้พระพุทธเจ้าก็ได้ทำมาแล้ว แต่เด็กๆ มา เราก็ได้ทำมาแล้วแต่เด็กๆ การเคารพเหล่านี้เคารพอย่างเด็กๆ ปราศจากปัญญา เคารพที่มีปัญญากัน พ่อบ้านก็เคารพแม่บ้าน แม่บ้านก็เคารพพ่อบ้าน เพื่อต้องการให้ความสุขซึ่งกันและกัน เคารพต้องการให้ความสุขนั่นเอง ต้องการเอาความสุขนั่นเอง หรือต้องภัยได้ทุกข์ใดๆ ไม่มีใครจะช่วยเหลือ พ่อบ้านก็คิดถึงแม่บ้าน แม่บ้านก็คิดถึงพ่อบ้าน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้าช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่ได้ ก็ต้องเลิกกัน เลิกเคารพกัน เลิกนับถือกัน ต้องแยกจากกัน นี่ความเคารพกัน เป็นอย่างนี้

การเคารพเหล่านี้เป็นการเคารพสามัญทั่วโลกเป็นอยู่อย่างนี้ การเคารพของพระพุทธเจ้า ที่ว่าท่านเป็นผู้เคารพในพระสัทธรรม การเคารพทั้งหลายที่ท่านได้ผ่านมาแล้ว มากน้อยเท่าใด นอกจากเคารพในธรรมแล้ว ไม่ประเสริฐเลิศกว่า นี่ประเสริฐเลิศกว่า ท่านถึงปล่อยความเคารพ วางความเคารพอื่นเสียทั้งหมด เคารพในพระสัทธรรมที่เดียว การเคารพในพระสัทธรรม เคารพในพระสัทธรรมท่านก็แนะนำ วางตำรับตำราไว้ให้เป็นเนติแบบแผนของภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ในยุคนี้และตั้งแต่ครั้งพุทธกาลนั้นมาจนกระทั่งถึงบัดนี้ และต่อไปในภายหน้า สมที่บาลีว่า เย จ อติตา สมพุทฺธา เย จ พุทฺธา อนาคตา โย เจตรหิ สมพุทฺโธ พุทฺธัง โสภณาสโน สพุเพ สพุมฺมุคฺรุโน วิหริสฺสุ วิหาติ จ อถาปิ วิหริสฺสนฺติ เอสา พุทฺธาน รมฺมตา ดังนี้ พระคาถาหนึ่ง แปลเนื้อความเป็นสยามภาษาว่า พระสัมพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่า

ใดที่ล่วงไปแล้ว ที่ล่วงไปแล้วด้วย พระพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่าใด ที่จะมาในอนาคตกาล
ภายภาคเบื้องหน้าด้วย พระสัมพุทธเจ้าพระองค์ใด ซึ่งยังความโศกของชนเป็นอันมากให้
พินาศไป ซึ่งปรากฏอยู่ในบัดนี้ด้วย **สพฺเพ สหุภมฺมครุโน** ล้วนเคารพสักการะทั้งสิ้น
วิหรีสุ วิหาติ จ มีอยู่แล้วด้วย มีอยู่ในบัดนี้ด้วย แม้อันหนึ่งจะมีต่อไปในอนาคตกาล
ภายภาคเบื้องหน้าด้วย ข้อนี้เป็นธรรมดาของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย **เอสา พุทฺธาน**
ธมฺมตา ข้อนี้เป็นธรรมดาของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

ตสฺมา หิ อตฺตกาเมน มหตฺตมภิกฺขตา สหุภมฺโม ครุภาตพุโ **สร**
พุทฺธาน สาสนํ เพราะเหตุนี้บุคคลผู้อยากเป็นใหญ่ บุคคลผู้หวังประโยชน์แก่ตน
จำนงความเป็นใหญ่ ควรเคารพพระสักการะ คำนี้เป็นศาสนาของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย
ทุกๆ พระองค์สืบมาเป็นดังนี้ ให้ความเคารพพระสักการะอันเดียวเท่านั้น

คำว่าเคารพสักการะเป็นข้อที่ลึกล้ำนัก คำว่าเคารพ ทำกันอย่างไร ทำกันทำไหน
ทำกันไม่ถูก ภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกา ทำไม่ถูก ไม่ใช่เป็นของทำง่าย พระ
พุทธเจ้ากว่าจะเคารพพระสักการะถูก ต้องสร้างบารมี ๔ อสงไขย แสนมหากัป ๘
อสงไขย แสนมหากัป ๑๖ อสงไขย แสนมหากัป กว่า จะทำความเคารพในพระ
สักการะถูก กว่า จะปลงใจลงไปในพระสักการะอย่างเดียว ไม่เคารพอื่นต่อไป
กว่าจะถูกลงไปได้ดังนี้ไม่ใช่เป็นของเล็กน้อย บัดนี้เรามาประสบพบพระพุทธศาสนา พระ
พุทธเจ้าบอกแล้ว เราเชื่อพระพุทธเจ้ากันล่ะว่า จะเคารพธรรมตามเสด็จพระพุทธเจ้า
เหมือนพระพุทธเจ้า แล้วท่านย้าไว้ในท้ายพระสูตรนี้ว่า บุคคลผู้รักตน บุคคลผู้มุ่งหวัง
ประโยชน์แก่ตน จำนงความเป็นใหญ่ ควรเคารพสักการะ ถ้าเคารพสักการะ ถึงซึ่ง
ความเป็นใหญ่ ไม่ใช่เป็นของพอดีพอร้าย พระพุทธเจ้าท่านเคารพพระสักการะ ท่านก็
เป็นใหญ่กว่ามนุษย์ในชมพูทวีป แสนโกฏิจักรวาล อนันตจักรวาล เป็นใหญ่กว่าหมด
ทั้งนั้น ท่านเคารพสักการะ ถ้าไม่เคารพพระสักการะละก็ด้อย เป็นใหญ่กับเขาไม่ได้
ถ้าเคารพสักการะละก็ไม่ด้อย เป็นใหญ่กับเขาได้ เราจะต้องรู้จักพระสักการะและรู้จัก
ทำเคารพ นี่เป็นข้อสำคัญ

พระสักการะคืออะไร เราจะเคารพเราจะทำทำไหน ข้อนี้แหละเป็นของยากนัก
แหละ พระสักการะนั้น ธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ดวงใสบริสุทธิ์ที่ท่าฟองไข่แดงของ
ไข่ เวลานี้อยู่กลางกายมนุษย์ ธรรมดวงนั้นแหละ ไสบริสุทธิ์มีอยู่ในกายมนุษย์ กาย

มนุษย์นั้นก็ได้รับความสุขรุ่งเรืองผ่องใส ถ้ากรรมดวงนั้นชုပ်ขีดเศร้ามอง กายมนุษย์นั้นก็ไม่รุ่งเรืองไม่ผ่องใส

นั้นดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ดวงหนึ่งเท่าฟองไข่แดงของไก่ นี่ไม่ใช่ธรรมที่ทำให้เป็นพระพุทธเจ้า เป็นธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ แต่ว่าแบบเดียวกัน

ธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียด ตั้งอยู่ศูนย์กลางกายมนุษย์ละเอียดนั้น ๒ เท่าฟองไข่แดงของไก่ ใสดุจเดียวกัน ใสหนักขึ้นไป

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ ๓ เท่าฟองไข่แดงของไก่ กลมรอบตัว แบบเดียวกัน

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียด ๔ เท่าฟองไข่แดงของไก่ ใหญ่ขึ้นไปเป็นลำดับ นี่ดวงธรรมละเอียด

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม ๕ เท่าฟองไข่แดงของไก่ ใสกลมรอบตัว นี่ดวงธรรมละเอียด

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด ๖ เท่าฟองไข่แดงของไก่

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหม ใสหนักขึ้นไป ๗ เท่าฟองไข่แดงของไก่

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมละเอียด ๘ เท่าฟองไข่แดงของไก่

นั่นแหละนี้รู้จักกรรม ดวงธรรมนั้นแหละ ธรรมอื่นจากนี้ไม่มี นี่แหละดวงธรรมละเอียด บอกตรงละเอียด ดวงธรรมนั้นแหละ

ที่นี้ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรม วัดผ่าเส้นศูนย์กลางเท่าหน้าตักของกายธรรม กายธรรมหน้าตักเท่าไหน ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรมก็วัดผ่าเส้นศูนย์กลางโตเท่า นั้น กลมรอบตัว

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรมละเอียด วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๕ วา กลมรอบตัวเท่ากัน

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระโสดา วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๕ วา กลมรอบตัว

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระโสดาละเอียด วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๑๐ วา กลมรอบตัว

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระสกทาคา วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๑๐ วา กลมรอบตัว

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระสกทาคาละเอียด วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๑๕ วา กลมรอบตัว

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระอนาคา วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๑๕ วา กลมรอบตัว

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระอนาคาละเอียด วัดผาเส้นศูนย์กลาง ๒๐ วา กลมรอบตัว

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระอรหันต์ วัดผาเส้นศูนย์กลาง ๒๐ วา กลมรอบตัว นี้พระพุทธรูปเจ้า

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอรหันต์ละเอียด วัดผาเส้นศูนย์กลางโตนหันขึ้นไป นี่แค่ ๒๐ วา นี่ดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระพุทธรูปเจ้า ที่พระพุทธรูปเจ้าสำเร็จดวงเท่านี้

ที่พระพุทธรูปเจ้าท่านเคารพพระสัทธรรมท่านทำทำไหนละ ที่นี้ถึงธรรมที่ทำให้เป็นพระพุทธรูปเจ้า ท่านจะทำอย่างไรจึงจะเรียกว่าเคารพพระสัทธรรม เราจะเคารพบ้าง จะทำเป็นตัวอย่าง เอาพระพุทธรูปเจ้าเป็นตัวอย่าง เราจะเคารพบ้าง พระพุทธรูปเจ้าท่านไม่ได้ทำทำไหน ท่านเอาใจของท่านนั้นแหละหยุดไปที่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายของท่าน ท่านหยุดขึ้นไปตั้งแต่กายมนุษย์ นี่ที่แสดงไปแล้ว หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ เป็นลำดับขึ้นไป เข้าถึงกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม รูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด กายธรรม กายธรรมละเอียด โสดา โสดาละเอียด สกทาคา สกทาคาละเอียด อนาคา อนาคาละเอียด พระอรหันต์ พระอรหันต์ละเอียด เข้าถึงพระอรหันต์โน้น พอถึงพระอรหันต์แล้ว ใจท่านติดอยู่กับดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอรหันต์ ไม่ถอนเลยทีเดียว ติดแน่นทีเดียว ติดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอรหันต์นั้น ติดอยู่กลางดวงธรรมนั้นแหละ ไม่คลาดเคลื่อนละ ถอนไปไหนก็ไม่ไป ติดอยู่นั้นแหละ ติดแน่นทีเดียว

เมื่อติดแน่นแล้วท่านก็สอดส่องมองดูทีเดียวว่า ประเพณีของพระพุทธรูปเจ้า เมื่อได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธรูปเจ้าแล้วนับถืออะไร เคารพอะไร เคารพอะไรบ้าง ไปดูหมด ไปดูตลอดหมด ทุกพระองค์เหมือนกันหมด แบบเดียวกันหมด ใจของท่านมาติดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระพุทธรูปเจ้านี้ทั้งนั้น ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระพุทธรูปเจ้า กำเนิดดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระพุทธรูปเจ้า หยุดอยู่นี้เอง ติดแน่นไม่ถอยถอนละ **อินทขิลูปโม** เหมือนอย่างกับเสาเขื่อนปักอยู่ในน้ำ ถ้ามลพัดมาแต่ทิศทั้ง ๔ ทั้ง ๘ ไม่เขยื้อน หรือไม่ฉะนั้น **ปพพตูปโม** เหมือนอย่างภูเขา ลมพัดมาแต่ทิศทั้ง ๔ ทั้ง ๘ ใจไม่เขยื้อน แน่นเป่งเขียว แน่นกึกทีเดียว นั่นแหละใจแน่นอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระพุทธรูปเจ้านั้นแหละ นั่นแหละเรียกว่า **สทุทมมครุโน** ละ ท่านเป็นผู้เคารพพระสัทธรรม เมื่อท่านเห็นเช่นนั้น บัดนี้จะเคารพใคร ไม่มีแล้วที่เราจะเคารพ

ในมนุษย์โลกทั้งหมดต่ำกว่าเราทั้งนั้น ในเทวโลก พรหมโลก อรูปพรหมต่ำกว่าเราทั้งนั้น ตลอดไม่มีแล้วในภพทั้ง ๓ จะหาเสมอเราไม่มี สูงกว่าเราไม่มี เราสูงกว่าทั้งนั้นที่เป็นอย่างเราไม่มี เราสูงกว่าทั้งนั้น

พระองค์ก็ตั้งพระทัย วางพระทัยหยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายนั้นเอง ที่เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น หยุดนิ่งอยู่กลางดวงนั้นนั่นแหละ กลางดวงอย่างนั้น และสมด้วยบาลีว่า **เย จ อตีตา สมพุทฺธา** พระสัมพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่าใด ในอดีตที่เป็นไปแล้ว มากน้อยเท่าไรไม่ **เย จ พุทฺธา อนาคตา** พระพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่าใดที่จะมาในอนาคตกาลภายภาคเบื้องหน้า **โย เจตริสมพุทฺโธ พุทฺหนํ โสกนาสนํ** พระสัมพุทธเจ้าพระองค์ใด ซึ่งยังความโศกของมหาชนเป็นอันมากให้วินาศไป ซึ่งปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้ นี่พระสิทธัตถกุมารองค์นี้แหละ **สพฺเพ สทฺธมฺมครุโน** ล้วนเคารพพระสัทธรรมทั้งสิ้นแบบเดียวกัน ใจหยุดอยู่แบบเดียวกันหมด ใจหยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระพุทธเจ้านั้นแหละ ไม่ไปอื่นเลยแต่นิดหนึ่ง ดิตแนนเลยทีเดียว ไม่เผลอทีเดียว เรียกว่าท่านไม่เผลอจากดวงธรรมนั้นทีเดียว นั่นแหละเรียกว่า **สทฺธมฺมครุโน** เคารพสัทธรรม

เมื่อท่านเคารพสัทธรรมแนนนอนอยู่อย่างขนาดนี้แล้ว ไม่คลาดเคลื่อน ท่านจึงได้เตือนพวกเราว่า **วิหริสฺสุ** พระพุทธเจ้ามากน้อยเท่าใดที่มีอยู่แล้วเป็นอดีต **วิหาติ จ** พระพุทธเจ้าที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ **อถาปิ วิหริสฺสนฺติ** อนึ่ง พระพุทธเจ้าที่จะมีในอนาคตกาลภายภาคเบื้องหน้าต่อไป **เอสา พุทฺธาน ธมฺมตา** ข้อนี้เป็นธรรมตาของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ต้องใจติดอย่างนี้แบบเดียวกัน

บัดนี้เราเป็นมนุษย์ เราจะต้องปฏิบัติแบบนี้ ภิกษุจะต้องปฏิบัติแบบนี้ เป็นสามเณรก็ต้องปฏิบัติแบบนี้ เป็นอุบาสกอุบาสิกาจะต้องปฏิบัติแบบนี้ทั้งหมด ก็บัดนี้ใจเราไม่ติด จะทำอย่างไรกัน พราเสียมหมดแล้ว ไม่ติดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ เราจะทำอย่างไรกัน นี่แน่ ไม่ติดอย่างนี้เรียกว่าไม่ถูกตามความประสงค์ของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ ถ้าว่าใจไปติดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์เหมือนอย่างกับท่านติดอย่างนั้นละก็ ก็ถูกเป้าหมายใจดำของพุทธศาสนาทีเดียว เราจะต้องแก้ไขใจของเราให้ติดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์เห็น จำ คิด รู้ มันแตก ไม่เข้าไปติดอยู่ตรงนั้น เราจะแก้ให้ติดมันก็ไม่ติด มันติดเสียข้างอื่น เช่น เราจะฟังธรรมสักครูหนึ่งให้ติด ให้มันหยุด มันไม่หยุด เทียวพราไปเสีย

หมด โนน น้อยอยู่ไหนแหละ จะเทศน์ก็ดี โนน แลไปโนน จะฟังธรรมก็ดี โนน แลไปบ้านไปช่อง ไปห้วงว้าวห้วงควาย ไปหาอะไรมีอะไรไปโนน ไปตลาด ไปถนนหนทางไปโนน มันพราไปเสียอย่างนั้น มันไม่ติดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ มันก็เป็นใหญ่ไม่ได้ มันใหญ่ไม่ได้ มันไม่ถูกเป้าหมายใจดำ

ที่จะเป็นใหญ่ได้ ใจมันต้องเชื่อง ต้องติดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ถ้าติดอยู่ได้เช่นนั้น ภิกษุหรือสามเณรติดอยู่ได้เช่นนั้นละก็ จะเป็นภิกษุที่เป็นใหญ่ จะเป็นสามเณรที่เป็นใหญ่ ถ้าเป็นอุบาสกอุบาสิกาเล่า ถ้าใจไปติดอยู่ตรงนั้นละก็ จะเป็นอุบาสก อุบาสิกาที่เป็นใหญ่ แต่ว่าเขาทำกันติดได้มีนะ ในวัดปากน้ำเขาทำติดได้กันมากทีเดียวแหละ

ติดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ พอติดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ไม่หลุดหละ ก็ไม่เข้าเท่าไรหรอก ติดอยู่กลางนั้นแหละ

ติดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละก็ กลางของกลางๆๆ พอหยุดได้ ก็กลางของกลางๆๆๆ อยู่ นั่นแหละ พอถูกส่วนเข้า ถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียด

หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียด ก็เข้ากลางหยุดอีกนั่นแหละ กลางของกลางๆๆๆๆ ก็เข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์

พอเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ ก็เข้ากลางของกลางๆๆๆ ที่ใจหยุดนั่นแหละ จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียด

แต่พอเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียด ใจก็หยุด เข้ากลางของกลางที่หยุดนั่นแหละ กลางของกลางๆๆๆๆ ที่เดียว จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม

เข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม แล้วหยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม ก็เข้ากลางของหยุดอีก กลางของกลางๆๆๆ หนักเข้า ก็จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด

เมื่อใจเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียดแล้ว พอหยุดแล้ว เข้ากลางของกลางที่ใจหยุดนั่นแหละ กลางของกลางๆๆๆ ก็เข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปรูปพรหม

เมื่อเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมแล้วใจก็หยุด ก็เข้ากลางของใจ หยุดนั้นแหละ กลางของกลางๆๆๆ จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหม ละเอียดย

พอเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมละเอียดยแล้ว ใจก็หยุดอยู่กลางดวงธรรม ที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมละเอียดยนั้นแหละ กลางของกลางๆๆๆ

หนักเข้าก็จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย ใจก็หยุดอยู่กลางของหยุดอีก นั้นแหละ กลางของกลางๆๆๆ จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรมละเอียดย

แล้วหยุดกลางของหยุดนี้แหละ กลางของกลางๆๆๆ จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระโสดา พอเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระโสดาแล้ว หยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระโสดา กลางของหยุดนั้นแหละ กลางของกลางๆๆๆ จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระโสดาละเอียดย

เข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระโสดาละเอียดยแล้ว หยุดกลางของหยุดนั้นแหละ กลางของกลางๆๆๆ จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระสกทาคา

เข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระสกทาคาแล้ว หยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระสกทาคา เข้ากลางของใจที่หยุด กลางของกลางๆๆๆ จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้พระสกทาคาละเอียดยที่เดียวกัน อยู่กลางกายมนุษย์นี้แหละ ไม่ได้ไปที่อื่น

หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระสกทาคาละเอียดยแล้ว เข้ากลางของใจที่หยุด และกลางของกลางๆๆๆ จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคา

เข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคาแล้ว หยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคา พอหยุดแล้ว เข้ากลางของใจที่หยุดนั้น กลางของกลางๆๆๆ จะเข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคาละเอียดย

เข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคาละเอียดยแล้ว หยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคาละเอียดย กลางของกลางๆๆๆ หนักเข้าจะเข้าถึงกายพระอรหัต เป็นตัวพระพุทธเจ้าทีเดียว

เมื่อเข้าถึงกายพระอรหัต เมื่อถึงกายพระอรหัตแล้วหยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระอรหัตนั้น กลางของกลางๆๆๆๆ ไม่มีไปไหนละ

เข้าถึงกายธรรมของพระอรหัตละเอียดยก็กลางของกลางนั้นแหละ กลางของกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอรหัตละเอียดยนั้นแหละ กลางของกลางๆๆๆ ตั้งแต่เป็นพระพุทธเจ้าแล้วไม่ได้ถอยจากการหยุดเลย กลางของกลางอย่างนี้เรื่อยไป ท่านจึงถึงซึ่งความเป็น

โอกาส โย ปน ภิกขุ ธมฺมาหุธมฺมปฏิปทโน วิหริติ สามิจิปฏิปทโน
 อหุธมฺมจารี โส ตถาคตํ สกฺกโรติ ครุฑโรติ มาเนติ ปุเชติ ปรมาย ปุชาย
 ปฏิปตฺติปุชาย ว่า เราขอโอกาสภิกษุผู้ศึกษาในธรรมวินัยรูปใด ธมฺมาหุธมฺมปฏิปทโน
 ปฏิบัติธรรมตามธรรม ปฏิบัติธรรมตามธรรมนั้นได้แก่ ใจหยุดอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้
 เป็นกายมโนหฺมย์แล้ว ก็ให้เข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมโนหฺมย์ละเอียด กายทิพย์ กาย
 ทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม กายรูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด
 กายธรรม กายธรรมละเอียด โสตา โสดาละเอียด สกทาคา สกทาคาละเอียด อนาคา

อนาคาละเอียต อรหัต อรหัตละเอียต ก็ปฏิบัติตามธรรมอย่างนี้ ธรรมานุธรรมปฏิบัติ ปณฺโณ ปฏิบัติตามธรรมอย่างนี้ สามิจิปฏิบัติ ปณฺโณ ปฏิบัติชอบยิ่ง ให้ชอบหนักขึ้นไป ยิ่งหนัก ขึ้นไปไม่ถอยกลับ เหมือนพระบรมศาสดาดังนั้น ให้เป็นตัวอย่างดังนั้น อหุณฺมจาริ ประพฤติตามธรรมไม่ขาดสาย อหุณฺมจาริ ประพฤติตามธรรมไม่ให้หกลีง ไม่ให้ หกลีงจากธรรมไปได้ ให้ตรงศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายตลอดไป นี่เรียกว่า อหุณฺมจาริ โส ภิกขุ ผู้ศึกษาในธรรมวินัยนั้น สกฺกโรติ ได้ชื่อว่าสักการะ ครุโรติ ได้ชื่อว่าเคารพ มาเนติ ได้ชื่อนับถือ ปุเชติ ได้ชื่อว่าบูชา ตถาคตฺ ซึ่งเราผู้ตถาคต ปรมาย ปุชาย ปฏิบัติบูชา ด้วยปฏิบัติบูชาเป็นอย่างยิ่ง นี่ ประสงค์อย่างนี้ ให้ได้จริงอย่างนี้

นี้วัดปากน้ำเขาทำกันแล้ว มีธรรมอย่างนี้ไม่ใช่น้อย มีจำนวนร้อย ทั้งภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา แต่ว่าเขาพบของจริงขนาดนี้ เขาเฉลอสติเสีย เขาไม่รู้ว่าจะของ จริงสำคัญ เขาดันเอาใจไปใช้ทางอื่นเสีย เขาไม่นั่งตั้งหนักลงไป เข้าถึงเป็นลำดับไป เข้าถึงเป็นชั้นๆ จนกระทั่งถึงกายพระอรหัต เข้าถึงกายพระอรหัต เขาไม่ถอนถอย ที่เดียว เขาจะเป็นพระอรหันต์ให้ได้แบบนี้ ถ้าปฏิบัติอย่างนี้ละก็นั่นแหละ เคารพพระ สัทธรรมแท้ๆ แน่วแน่ละ คนนั้นนะเป็นอายุพระศาสนา เป็นกำลังพระศาสนาทีเดียว เป็นตัวอย่างอันดีของภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ในยุคนี้และต่อไปในภายหน้า ที่เดียว ได้ชื่อว่าทำตนของตนให้เป็นกระสวน เป็นเนติแบบแผนทีเดียว

ไม่เสียทีที่พ่อแม่อาบน้ำ ป้อนข้าว อุ้มท้องมา ไม่เสียทีเปล่า แม้จะทุนไว้ด้วยเคียว เกล้าก็ไม่หนักเคียวเกล้าเปล่า จะอาบน้ำป้อนข้าว ก็ไม่เหนื่อยยากลำบากเปล่า ได้ผล จริงจึงอย่างนี้ เหตุนี้เราท่านทั้งหลาย ทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิต อุบาสกอุบาสิกา เมื่อ รู้จักหลักอันนี้แล้ว อย่าเอาใจไปจรดอื่น ให้จรดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย มนุษย์ขั้นต้น จนกระทั่งถึงพระอรหัตขั้นสุดท้าย ๑๘ กายนี้ แล้วก็หยุดอยู่ศูนย์กลางดวง ธรรมที่ทำให้เป็นพระอรหัต อย่าถอยกลับ นั่งแน่นอยู่นั่น นั่นแหละถูกเป้าหมายใจดำ ทางพระพุทฺธศาสนา

ที่ได้ชี้แจงแสดงมานี้ใน การวาทิกถา เฉลิมเพิ่มเติมศรัทธาของภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย ได้พากันมาสดับตรับฟังพระสัทธรรมเทศนาเห็นสภาวะปาน ฉะนี้ ด้วยอำนาจสัจจวาทีที่ได้อ้างธรรมเทศนาตั้งแต่ต้นจนจบอันนี้ ขอความสุข สวัสดิ์จึงบังเกิดมีแต่ท่านทั้งหลายบรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า รตนตฺตยา-

นุภาเวณ ด้วยอานุภาพรัตนะทั้ง ๓ คือ พุทธรัตตะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ๓ ประการนี้
จงดลบันดาลความสุขสวัสดิ์ให้อุบัติบังเกิดมีเป็นปรากฏ ในชั้นปัญจกแห่งท่านทั้งหลาย
ทุกถ้วนหน้า ที่ได้ชี้แจงแสดงมาพอสมควรแก่เวลา สมมติว่ายุติธรรมิกถาโดยอรรถนิยาม
ความเพียงแค่นี้

เอวัง ก็มีด้วยประการฉะนี้ ฯ

